Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie/Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie, 155 (2019):124–127

Anidorus sanguinolentus (Kiesenwetter, 1861): een nieuwe soort voor de Belgische keverfauna (Insecta: Coleoptera: Aderidae)

Willy TROUKENS[1], David IGNACE[2], Pol LIMBOURG[3], Loïc DAHAN[4] & Alain DRUMONT[4]

[1] Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht, Belgium (e-mail: willy.troukens@gmail.com)
[2] Rue Winston Churchill 91, B-6180 Courcelles, Belgium (e-mail: david_ignace@msn.com)
[3] Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), Wetenschappelijke Dienst Patrimonium - Entomologie, Vautierstraat 29,B-1000 Brussel, Belgium
[4] Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN), Taxonomie en Phylogenie -Entomologie, Vautierstraat 29, B-1000 Brussel, Belgium

Abstract

In June 2015, a specimen of *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) was found in Anderlecht (Brussels Capital Region) in a light trap. This was the first discovery of this beetle species in Belgium. In the spring of 2019, onother four specimens were collected in our country: the first in March in a nature reserve in Gouy-lez-Piéton (province of Hainaut); the second in April in a botanical garden in Auderghem (Brussels Capital Region); the third in May and the fourth in June, both also in Auderghem. It is surprising to find that the three sites are so far apart. *A. sanguinolentus* is a beetle from Southern Europe. It may have started a silent advance towards Central Europe. In April 2016 and May 2019, this species was also for the first time discovered in the French Alsace.

Keywords: Coleoptera, Aderidae, *Anidorus sanguinolentus*, faunistics, Belgium, new record

Samenvatting

In juni 2015 werd in een lichtval een exemplaar aangetroffen van *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) te Anderlecht (Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Dit was de eerste vondst van deze keversoort in België. In het voorjaar van 2019 werden in ons land opnieuw 4 exemplaren verzameld: het eerste in maart in een natuurreservaat te Gouy-lez-Piéton (provincie Henegouwen); het tweede in april in een botanische tuin te Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest); het derde in mei en het vierde in juni, allebei eveneens te Oudergem. Het is verrassend vast te stellen dat de drie vindplaatsen zo ver van elkaar liggen. *A. sanguinolentus* is een kever uit Zuid-Europa. Wellicht is hij begonnen aan een stille opmars, richting Centraal Europa. In april 2016 en mei 2019 werd deze soort ook voor het eerst ontdekt in de Franse Elzas.

Résumé

En juin 2015, un spécimen d'*Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) a été trouvé à Anderlecht (Région de Bruxelles-Capitale) lors d'un piégeage lumineux. Cette récolte constitue la première découverte de cette espèce en Belgique. Au printemps 2019, quatre autres spécimens ont été récoltés dans notre pays: le premier en mars dans une réserve naturelle à Gouy-lez-Piéton (province du Hainaut): le deuxième en avril dans un jardin botanique à Auderghem (Région de Bruxelles-Capitale); le troisième en mai et le quatrième en juin, tous deux également à Auderghem. Il est surprenant de constater que les trois sites sont si éloignés l'un de l'autre. *A. sanguinolentus* est un colèoptère du sud de l'Europe. Il a peut-être commencé une avance discrète vers l'Europe centrale. Cette espèce a également été découverte pour la première fois en Alsace (France) en avril 2016 et mai 2019.

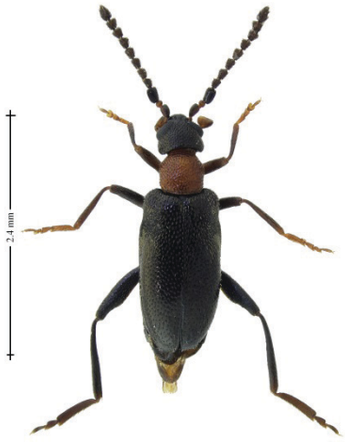

Fig. 1. *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861), ♂, Gouy-lez-Piéton (Henegouwen), 18.III.2019 (leg.: Loïc Dahan, foto: David Ignace).

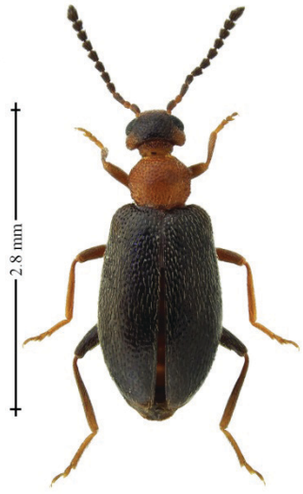

Fig. 2. *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861), ♀, Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest), 04.IV.2019-23.IV.2019 (leg. Alain Drumont & Hugo Raemdonck, foto: David Ignace)

Fig. 3. Vindplaatsen van *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) te Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest). (Foto's: Alain Drumont): a. raamval, geplaatst tussen afgevallen bladeren van een pruimelaar (*Prunus domestica* var. Reine Claude); b. raamval, geplaatst in een boomholte van een kerselaar (*Prunus avium*).

Inleiding

Op 13.VI.2015 ontdekte Willy Troukens in zijn lichtval te Anderlecht (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) een ♀ van *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) (coll. W. Troukens). Al vlug bleek dat wij hier te doen hadden met de eerste vangst van deze soort in België. Merkwaardig genoeg volgden in de lente van 2019 vier nieuwe vangsten. Op 18.III.2019 vonden Loïc Dahan, David Ignace en Pol Limbourg een ♂ (Fig. 1) in het bladstrooisel van hun Berlèse-trechter in het natuurreservaat Claire Fontaine te Gouy-lez-Piéton (provincie Henegouwen) (coll. L. Dahan). Daarna volgde tussen 04.IV.2019 en 23.IV.2019 een derde Belgische vangst, opnieuw een ♀ (Fig. 2), en dit op 50 km van de tweede vindplaats, nl. in de Botanische Tuin Jean Massart te Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Dit exemplaar werd gevonden tussen bladeren van een pruimelaar (*Prunus domestica* L. 1753) var. Reine Claude) (Fig. 3a) (leg. Alain Drumont & Hugo Raemdonck, coll. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel – KBIN, I.G. 33.952). In dezelfde botanische

tuin bleek het kevertje al stevig ingeburgerd. Tussen 13.V.2019 en 27.V.2019 werd hier weer een ♀ aangetroffen in een raamval die geplaatst was in een boomholte van een kerselaar (*Prunus avium* L., 1755) (Fig. 3b) (leg. Alain Drumont & Hugo Raemdonck, coll. – KBIN, I.G. 33.952). Tenslotte werd in dezelfde tuin op 18.VI.2019 nog een ♀ ontdekt tijdens het uitzeven van houtmolm (leg. & coll. Hugo Raemdonck).

De Belgische Aderidae

De Aderidae vormen een kleine, onopvallende keverfamilie die tot nu toe weinig bestudeerd werd. Over hun biologie is nog niet veel bekend. Ze worden meestal gevonden door het afkloppen van loof- en naaldhout, onder losse schors, in houtmolm van boomholten en door het uitzeven van bodemstrooisel (GOMPEL & BARRAU, 2002). In België waren tot nu toe de volgende soorten bekend: *Aderus populneus* (Creuzer, 1796), *Euglenes oculatus* Paykull, 1758 (TROUKENS *et al*., 2018), *Euglenes pygmaeus* De Geer, 1775 (TROUKENS & CREVECOEUR, 2019) en *Anidorus nigrinus* (Germar, 1842). Daar kunnen wij nu dus ook *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) aan toevoegen.
Het geslacht Anidorus onderscheidt zich van de *Aderus*- en *Euglenes*-soorten door de lange slapen (tempi) die achter de ogen bijna zo lang zijn als de diameter van één oog (Fig. 4). Beide *Anidorus*-soorten, *A. nigrinus* en *A. sanguinolentus*, gelijken sterk op elkaar maar verschillen vooral door de kleur van het halsschild: zwart bij *A. nigrinus* en roodbruin bij *A. sanguinolentus*.

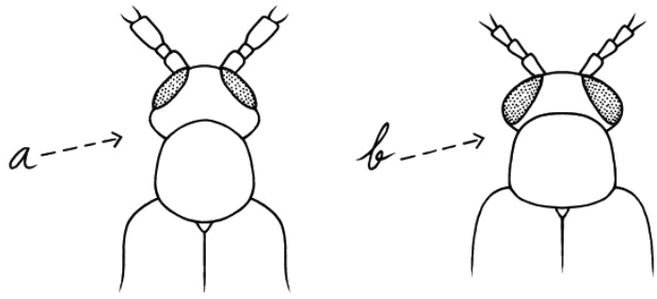

Fig. 4. Slaap (tempus) bij *Anidorus* spp. (a) en bij *Euglenes* spp. (b).

Beschrijving van *Anidorus sanguinolentus*

Anidorus sanguinolentus is een kleine kever van 2,1 à 2,6 mm lengte. Hij vertoont een duidelijk geslachtsdiformisme. Het ♂ (Fig. 1) is slank en langgerekt; het ♀ (Fig. 2) langovaal. De sprieten zijn 11-ledig en zwart, behalve het kleine, rolronde 2de lid dat roodbruin is. Het 3de sprietlid is 2 keer zo lang als het 4de lid en bij het ♂ opvallend verdikt. De kaaktasters en het halsschild zijn roodbruin. De kop is meestal zwart, maar er zijn ook exemplaren met een roodbruin kopschild en roodbruine slapen. Het ♀ uit Oudergem is daar een mooi voorbeeld van.
Anidorus sanguinolentus bezit zwarte dekschilden met een fijne bestippeling en blonde, aanliggende haartjes. Bij het ♂ zijn de dekschilden achter de schouders zwak ingedeukt. De poten zijn zwart tot roodbruin. In de regel zijn de achterpoten donkerder dan de voor- en middenpoten (GOMPEL & BARRAU, 2002). Bij het ♂ uit Gouy-lez-Piéton zijn de voor- en middentarsen geelbruin (Fig. 1).

Verspreiding van *Anidorus sanguinolentus* (Fig. 5)

Anidorus sanguinolentus is een keversoort uit Zuid-Europa en Noord-Afrika. Volgens NARDI (2008) is hij present in de volgende landen: Portugal, Spanje, Frankrijk, Italië, Bosnië-Herzegovina en Syrië. Voor zover ons bekend is dit kevertje pas onlangs ten noorden van de Alpen aangetroffen, niet alleen in België, maar ook in de Franse Elzas: op 12.IV.2016 1 ♂ in een tuin te Schiltigheim nabij Strasbourg (Bas-Rhin) (leg. Christophe Brua; det. & in coll. Henry Callot) en in de Botanische Tuin van Strasbourg (Bas-Rhin) waar op 29.V.2019 1 ♂ en 1 ♀ gevonden werd in een raamval (Henry Callot leg. & det.).

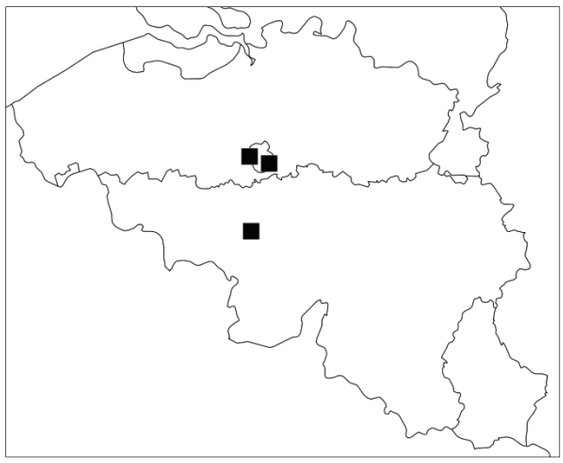

Fig. 5. Vindplaatsen van *Anidorus sanguinolentus* (Kiesenwetter, 1861) in België.

Wij kunnen ons afvragen waarom *A. sanguinolentus* in België nooit eerder werd gesignaleerd. En waarom werden in het voorjaar 2019 4 exemplaren ontdekt in biotopen die 50 km van elkaar liggen ? Wij kunnen alleen maar besluiten dat *A. sanguinolentus* bezig is aan een stille noordwaartse opmars.

Dankwoord

Dit artikelt kon geschreven worden met de medewerking en informatie ons vriendelijk bezorgd door Henry Callot (Strasbourg, Frankrijk), Olivier Décobert (Lille, Frankrijk), Bas Drost (Wadenoijen, Nederland), Hugo Raemdonck (Jette) en Barend van Maanen (Roermond, Nederland). Deze publicatie kwam tot stand, dankzij het onderzoek van de entomologische fauna van de Botanische Tuin Jean Massart, een project dat ondersteund werd door Leefmilieu Brussel. Daarom danken wij vooral Barbara Dewulf, Frédéric Fontaine en Guy Rotsaert (afdeling Groene Ruimten - Biodiversiteit) en Olivier Beck (projectleider) voor hun aanmoediging en het verlenen van de nodige vergunningen. Wij zijn vooral dank verschuldigd aan het personeel van de Botanische Tuin Jean Massart: Thierry Bruffaerts (site-verantwoordelijke Brussel-Milieu), Jean Vermander, Yuri Rouge en Hernando Silva Montenegro (Université Libre de Bruxelles), evenals het technisch team van de plaatselijke plantsoendienst voor hun warm onthaal en hun interesse voor ons onderzoek.
Wij willen in het bijzonder Isabelle Somville van het "Département de la Nature et des Forêts (DNF)" (Cantonnement de Nivelles) danken voor het verlenen van de vergunningen die ons toelieten om faunistische inventarissen uit te voeren in het Staatsreservaat Claire-Fontaine.
Wij danken ook hartelijk Mado Berthet ((KBIN) voor het tekenen van de slapen (tempi) van de *Anidorus*- en *Euglenes*-soorten.

Referenties

GOMPEL N. & BARRAU E., 2002. - Les Aderidae de la faune de France. *Annales Société entomologique de France. (N.S.),* 38(3): 211-238.

NARDI G., 2008. - *Fam. Aderidae. In:* I. LÖBEL & A. SMETANA eds), *Catalogue of the Palearctic Coleoptera. Volume 5. Tenebrionoidea.* Apollo Books, Stenstrup.

TROUKENS W. & CREVECOEUR L., 2019. - *Euglenes pygmaeus* (Coleoptera: Aderidae): nieuw voor de Belgische keverfauna. *Phegea* 47: 87-89.

TROUKENS W., IGNACE D., LIMBOURG P., RAEMDONCK H., DAHAN L. & DRUMONT A., 2018. - *Euglenes oculatus* Paykull, 1798 in de Benelux (Insecta: Coleoptera: Aderidae). *Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E.*, 154: 200-204.